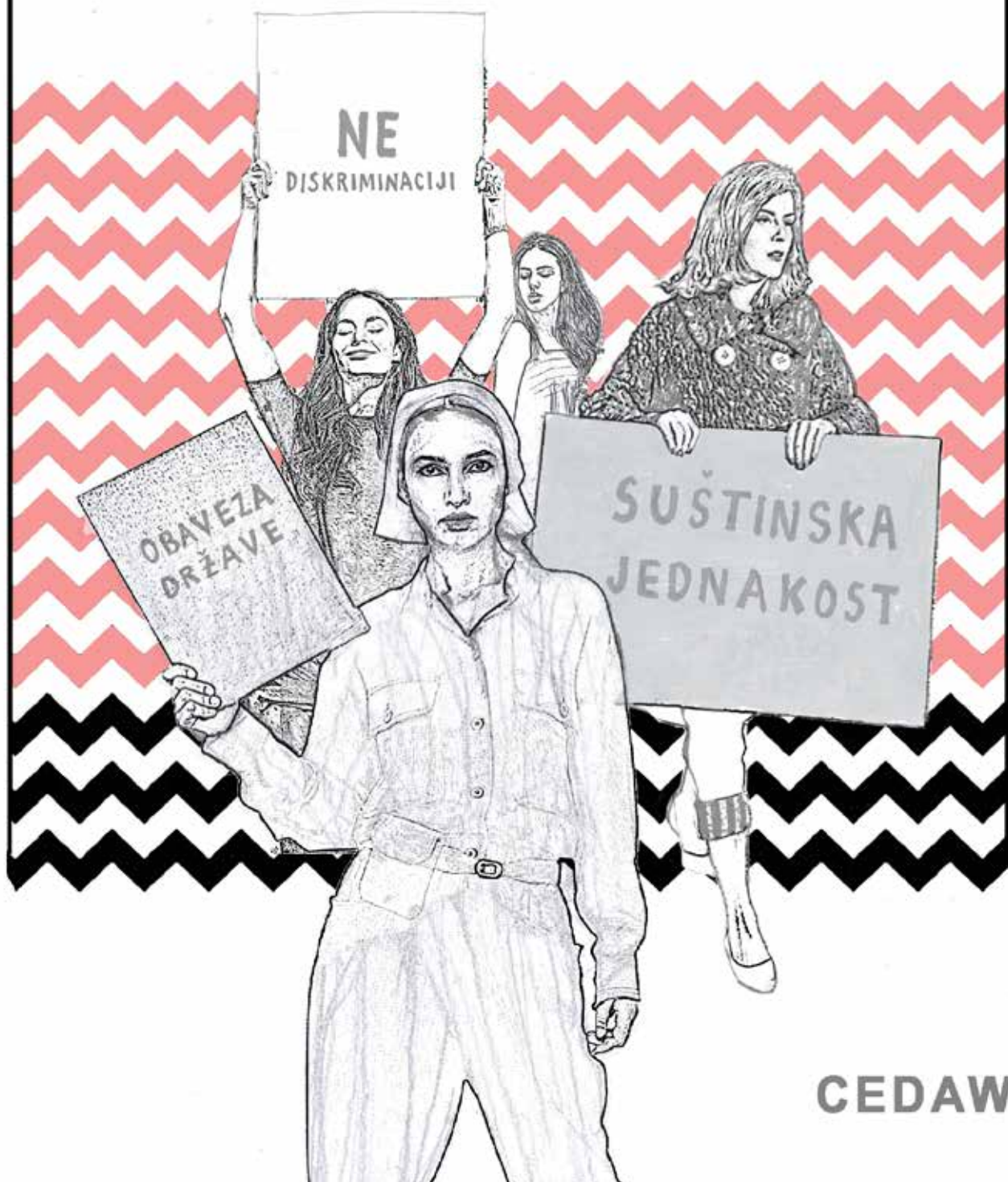

KONVENCIJA UJEDINJENIH NACIJA
ZA OTKLANJANJE SVIH OBLIKA
DISKRIMINACIJE ŽENA

CEDAW

CEDAW

**KONVENCIJA UJEDINJENIH NACIJA
ZA OTKLANJANJE SVIH OBLIKA
DISKRIMINACIJE ŽENA**

Centar za ženska prava

Podgorica, 2018.

WOMEN'S RIGHTS CENTER
CENTAR ZA ŽENSKA PRAVA

Ova publikacija je proizvedena uz finansijsku pomoć Evropske unije, kroz projekat “Zaustavljanje nasilja nad ženama na Zapadnom Balkanu i u Turskoj: Primjena zakona, mijenjanje stavova”, koji sprovode Kancelarija Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Crnoj Gori i Agencija Ujedinjenih nacija za osnaživanje žena i rodnu ravnopravnost (UN WOMEN). Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost NVO “Centar za ženska prava” i ne predstavlja nužno stavove Evropske unije, UN WOMEN ili UNDP.

Projekat finansira Evropska unija

Crna Gora

Ministarstvo rada i socijalnog staranja

Empowerment. Better.
Analysis. Action.

UVOD

**ŠTO JE CEDAW
KONVENCIJA?**

ŠTO JE CEDAW KONVENCIJA?

Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena usvojena je na Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija u decembru 1979. godine, kao prvi sveobuhvatni međunarodno priznati dokument o pravima žena. Kao međunarodni ugovor stupila je na snagu u septembru 1981. godine, nakon što ju je ratifikovalo dvadeset zemalja. Konvenciju je potpisalo 90% članica Ujedinjenih nacija, među kojima je i Crna Gora. 1982. godine uspostavljen je Komitet za eliminaciju svih oblika diskriminacije žena u svrhu praćenja primjene Konvencije. Konvencija, kao međunarodni ugovor, u skladu sa ustavom Crne Gore, dio je unutrašnjeg pravnog poretka i po pravnoj snazi je iznad zakona. Konvencija naglašava principe koje država mora garantovati u uživanju ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i u obezbjeđivanju jednakih mogućnosti za žene u napredovanju na svim poljima.

Glavne obaveze Komiteta za eliminaciju svih oblika diskriminacije žena proizlaze iz Konvencije i Opcionog protokola, a podrazumijevaju da se na osnovu izvještavanja, pritužbe ili istražnog postupka preispituje da li se država potpisnica pridržava Konvencije i da li je sprovodi

Od država potpisnica očekuje se da preduzmu odgovarajuće mjere za eliminaciju diskriminacije nad ženama u socijalnoj, kulturnoj, ekonomskoj, političkoj, građanskoj i drugim oblastima života, nezavisno od toga da li diskriminišuće ophođenje potiče od pojedinaca, institucija ili preduzeća,

Ove mjere uključuju:

- uvođenje principa jednakosti žena i muškaraca u državne ustave;
- preduzimanje adekvatnih zakonodavnih i drugih mjera radi osiguravanja ostvarenja ovih principa u praksi;
- uspostavljanje kompetentnih tijela i odgovarajućih institucija za efikasnu zaštitu od diskriminacije;
- promjenu zakona, pravila i običaja iz prakse koji predstavljaju uzroke diskriminacije žena.

Glavne obaveze Komiteta za eliminaciju svih oblika diskriminacije žena proizlaze iz Konvencije i Opcionog protokola, a podrazumijevaju da se na osnovu izvještavanja, pritužbe ili istražnog postupka preispituje da li se država potpisnica pridržava Konvencije i da li je sprovodi.

Države koje su ratifikovale Konvenciju dužne su da podnose izvještaje Komitetu. U Inicijalnom ili prvom izvještaju o primjeni Konvencije, države trebaju da obezbijede temeljan uvid u pravni i stvarni položaj žena u zemlji kao i da objasne mjere preduzete u cilju primjene principa za koje se Konvencija zalaže. Periodični izvještaji, koje pored vlade mogu dostaviti i nevladine organizacije (takozvani 'izvještaj iz sjenke') treba da predoče relevantne promjene i mjere za unapređenje položaja žena preduzete u periodu nakon podnošenja prethodnog izvještaja. Izrada izvještaja pruža priliku za ocjenu usklađenosti nacionalnog zakonodavstva i prakse s odredbama Konvencije, kao i saradnju sa nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom prava žena, parlamentom, nezavisnim institucijama za zaštitu ljudskih prava i akademskom zajednicom.

Opcioni protokol uz Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena je međunarodni pravni instrument koji jača nadzorne mehanizme Konvencije. Država potpisnica ovim Protokolom priznaje nadležnost Komiteta za eliminaciju diskriminacije žena za prijem i razmatranje saopštenja i pritužbi o kršenju prava sadržanih u Konvenciji od strane dotične države, koja mogu da se dostavljaju od strane ili u ime pojedinaca ili grupa pojedinaca.

Opcioni protokol omogućuje Komitetu nadzor nad zaštitom prava iz Konvencije u državi stranci putem dva postupka: individualne pritužbe o kršenju prava garantovanih Konvencijom i istražnog postupka o sistemskom ili teškom kršenju ljudskih prava. Ratifikacijom Protokola države priznaju nadležnost Komiteta i za vođenje istrage o sistemskom ili teškom kršenju ljudskih prava, osim ako tu mogućnost države prilikom ratifikacije nisu izričito isključile. U oba ova postupka, Komitet ne postupa kao sud, već samo daje preporuke.

Od proglašavanja nezavisnosti 2006. godine, Crna Gora je dva puta izvještavala pred UN CEDAW Komitetom - crnogorska delegacija prezentovala je inicijalni izvještaj u oktobru 2011. godine, a drugi periodični izvještaj u julu 2017. Pored državnog izvještaja, ženske nevladine organizacije su pripremile izveštaje iz sjenke, koje su pred komitetom prezentovale predstavnice NVO „Centar za ženska prava“. Poslednji izvještaj odnosi se na period od 2012. do 2017. godine i u njegovoj pripremi učestvovala su predstavnice nevladinih organizacija: „Centar za ženska prava“, „Centar za romske inicijative“, „Sigurna ženska kuća“, „SOS linija za žrtve porodičnog nasilja – Nikšić“, „Spektra“ i „Queer Montenegro“. U izvještaju se koriste i podaci iz drugih relevantnih izvora: administrativni podaci, zvanične državne statistike, javna istraživanja i analize koje su sprovodile nevladine i međunarodne organizacije, zakonski dokumenti, godišnji izvještaji ombudsmana, zvanični državni izvještaji, medijski prilozi kao i nezavisni evaluacioni izvještaji o mehanizmima sprovođenja ljudskih prava u Crnoj Gori.

Izvještaji predstavljaju kritičku analizu mjera preduzetih u sprovođenju preporuka CEDAW komiteta upućenih Crnoj Gori.

Konvencija se sastoji od šesnaest članova, podijeljenih u šest djelova:

I DIO (Članovi 1-6) odnosi se na eliminaciju diskriminacije, rodnih stereotipa i trgovine ženama.

II DIO (Članovi 7-9) bavi se pravima žena u javnom i političkom životu, njenim pravom da predstavlja državu na javnim funkcijama, pravom glasanja i kandidovanja za izbore, pravom da učestvuje u kreiranju i sprovođenju državnih politika, i pravom na državljanstvo.

III DIO (Članovi 10 – 14) opisuje ekonomska i socijalna prava žena u oblastima obrazovanja, zdravstva i radnih prava, sa posebnim osvrtom na prava žena u ruralnim sredinama.

IV DIO (Članovi 15 i 16) odnosi se na pravo na jednakost pred zakonom, kao i na pravo žene na ravnopravnost u bračnom i porodičnom životu, uključujući jednaka prava u pitanjima starateljstva i upravljanja imovinom.

V DIO (Članovi 17-22) odnosi se na rad Komiteta za eliminisanje diskriminacije žena kao i procedure izvještavanja država potpisnica Konvencije.

VI DIO (Članovi 23 – 30) opisuje efekte koje Konvencija ima na druge ugovore, obaveze država potpisnica i administriranje Konvencije.

ČLAN 1

utvrđuje što sve obuhvata pojam diskriminacije žena: Svako razlikovanje na osnovu pola, isključivanje ili ograničavanje čiji su cilj i posledica povređivanje principa ravnopravnosti muškaraca i žena, odnosno onemogućavanje priznanja ženskih prava i sloboda u političkoj, ekonomskoj, socijanoj, kulturnoj, privatnoj ili bilo kojoj drugoj oblasti života i sprečavanje žene da uživa ova prava nezavisno od njenog bračnog statusa i u istoj mjeri u kojoj su dostupna muškarcima.

ČLAN 3

obavezuje potpisnice da obezbijede neometan razvoj žene i ispunjavanje njenih zahtjeva preduzimanjem svih neophodnih mjera, uključujući i zakonodavne, u svim oblastima, a posebno na političkom, ekonomskom, kulturnom i socijalnom planu.

ČLAN 2

obavezuje države potpisnice da osude svaki oblik diskriminacije žena i da istu eliminišu koristeći sva raspoloživa ustavna, pravna i druga odgovarajuća sredstva, brinući se o sprovođenju usvojenih anti-diskriminatorских regulativa, djelotvorno štiteći ženu od diskriminirajućih postupaka od strane svakog lica, organizacije i preduzeća (posredstvom suda i drugih javnih ustanova), osiguravajući ostvarenje principa jednakosti reformom zakona, propisa, običaja ili diskriminirajućih praksi.

ČLAN 4

preporučuje državama uvođenje posebnih mjera za pospješivanje faktičkog sprovođenja ravnopravnosti između muškarca i žene. Ovakve mjere smatraju se nediskriminatornim, a prestaju da važe postizanjem ravnopravnosti (kao na primjer, zakonsko regulisanje kvota, kojim se ženama daje prednost u oblastima u kojima su nedovoljno zastupljene, sve dok se ne ostvari jednako učešće)

ČLAN 5

zahtijeva od država potpisnica da preduzmu mjere za suzbijanje predrasuda, tradicionalnih društvenih i kulturnih modela iz kojih proizlaze stereotipne uloge muškarca i žene, odnosno prakse zasnovane na superiornosti ili inferiornosti jednog pola. Na primjer, kao reakcija na predrasudu da su žene nadležne za obavljanje kućnih poslova, ovaj član propisuje pravično raspoređivanje zadataka koji se tiču porodice, djece i domaćinstva između muškaraca i žena.

ČLAN 7

obavezuje države da preduzmu sve odgovarajuće mjere u cilju postizanja ravnopravnosti polova u oblastima politike i javnog života. Odnosi se na omogućavanje ženama da koriste aktivno i pasivno biračko pravo, da učestvuju u politici vlade, imaju pristup javnim službama i funkcijama i učestvuju u radu nevladinih organizacija.

ČLAN 6

obavezuje potpisnice na suzbijanje svakog oblika trgovine ženama i iskorištavanja žena za prostituciju, podstičući ih da se, osim uvođenja i primjene odgovarajućih zakona, bave i uzrocima trgovine i eksploatacije prostitucije. Pritom se ne zahtijeva kažnjavanje žena koje su izabrale da se bave prostitucijom, već omogućivanje da uživaju osnovna ljudska prava. Državama se sugerije i da se suprotstavljaju novim oblicima seksualne eksploatacije.

ČLAN 8

Ovim članom se od država potpisnica zahtijeva preduzimanje mjera u cilju jednakih mogućnosti žena i muškaraca da predstavljaju svoje vlade na međunarodnom nivou i ravnopravnog učešća u radu nevladinih organizacija. Član predviđa privremene posebne mjere koje državama stoje na raspolaganju za postizanje ovog cilja.

ČLAN 9

obavezuje države da ženama omogućuje ista prava kao muškarcima po pitanju državljanstva, uključujući i jednaka prava po pitanju državljanstva njihove djece. Kako je državljanstvo osnov punopravnog učešća u društvu i utiče na glasačko pravo žene, njeno kandidovanje za obavljanje javnih funkcija, pristup javnim službama i izbor mjesta boravka, ni sklapanje ni razvod braka, niti promjena državljanstva supruga ne može automatski uticati na promjenu ženinog državljanstva.

ČLAN 11

reguliše suzbijanje diskriminacije žena u zapošljavanju, garantujući im ista prava, iste mogućnosti, izbore i beneficije kao muškarcima. Države se obavezuju na uklanjanje diskriminatorskih zakona i praksi pri zapošljavanju. Ženama se garantuje slobodan izbor profesije i zapošljavanja, bez ograničavanja na poslove koji su tradicionalno namijenjeni ženama.

ČLAN 10

propisuje preduzimanje odgovarajućih mjera u cilju suzbijanja diskriminacije žena u obrazovanju. Njime se podrazumijeva obezbjeđivanje istih uslova za napredovanje u karijeri i profesionalno usmjeravanje, sticanje kvalifikacija i diploma u obrazovnim institucijama kako u gradskim, tako i u seoskim sredinama, u pogledu predškolskog, opšteg, tehničkog, profesionalnog i visoko tehničkog obrazovanja i svih vrsta profesionalnog usmjeravanja.

ČLAN 12

obavezuje na obezbjeđivanje istog pristupa zdravstvenim uslugama ženama i muškarcima, uključujući i one koje se odnose na planiranje porodice. Ovim članom podrazumijeva se i uklanjanje svih pravnih i društvenih ograničenja koja ometaju pristup zdravstvenim uslugama svim ženama, uključujući i žene kojima je otežan pristup zbog posebnih potreba, nepismenosti ili uslova života.

ČLAN 13

obavezuje države na suzbijanje diskriminacije žena u privrednoj i društvenoj sferi, s posebnim naglaskom na jednaka prava na porodična davanja, na bankarske zajmove i kredite, kao i na pravo na učešće u svim oblicima kulturnog života, sportskim i rekreativnim aktivnostima.

ČLAN 15

garantuje ženama jednaku pravnu sposobnost u građansko-pravnim predmetima kao i muškarcima: ravnopravan tretman u svim fazama sudskih postupaka, ostvarivanje prava žena na zaključivanje ugovora, upravljanje imovinom i slično. Države su obavezne, pored izmjena i dopuna zakona, da ponište i sve privatne ugovore koji ograničavaju pravnu i građansku sposobnost žena. Ovim članom se uređuje i ravnopravnost pred zakonom u pogledu slobode kretanja, izbora mjesta boravka i prebivališta.

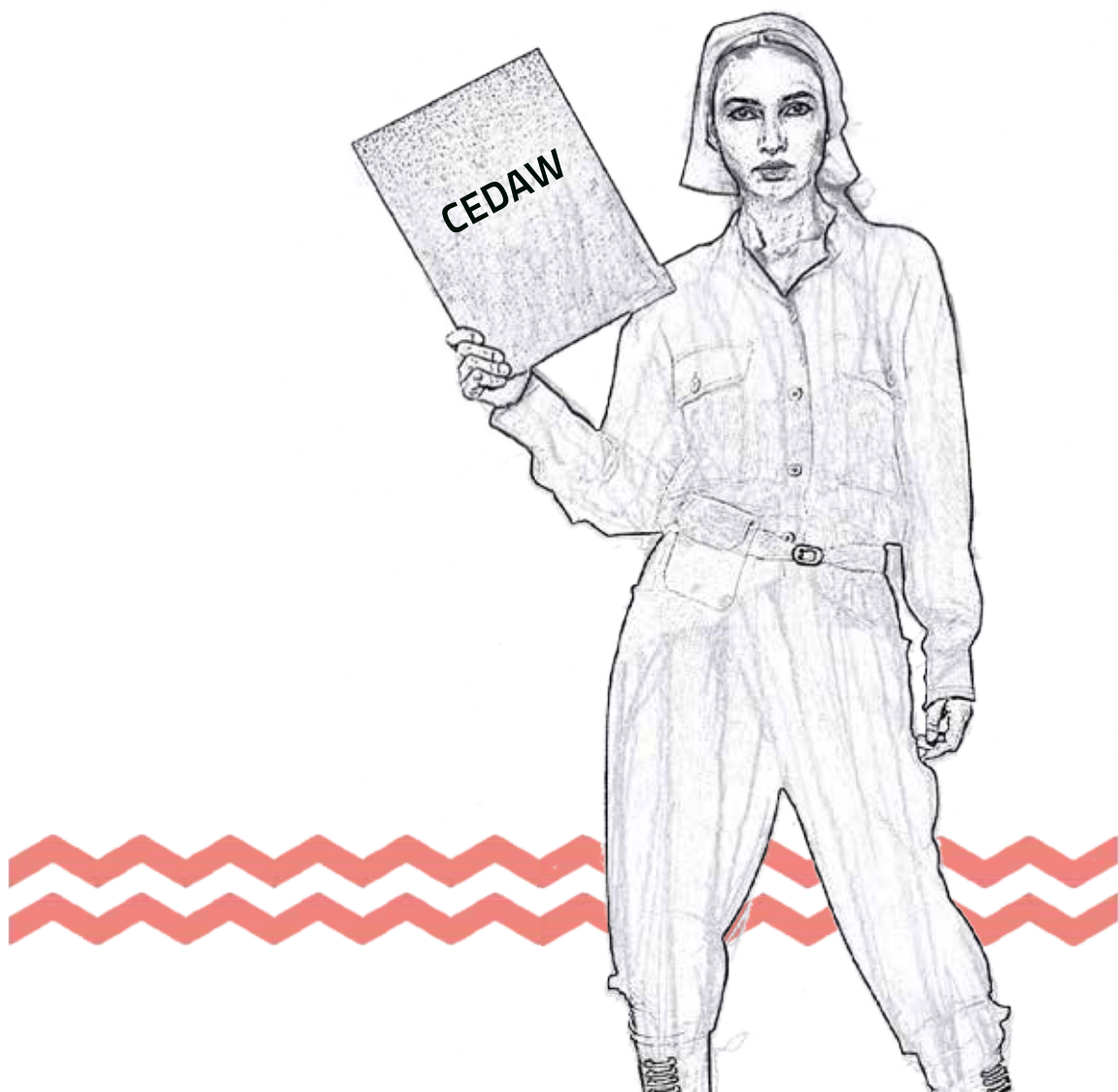
ČLAN 14

odnosi se na prava žena u seoskim područjima i njihovu specifičnu ulogu u ekonomskom opstanku porodice kroz rad u sektorima privrede u kojima se dohodak ne ostvaruje. Države se podstiču da preduzmu sve odgovarajuće mjere radi obezbjeđivanja njihovog ravnopravno učešće u izradi i sprovođenju planova razvoja sela na svim nivoima, kao i da od toga imaju koristi.

ČLAN 16

reguliše jednakost žena u bračnom i porodičnom pravu, garantujući jednako pravo na sklapanje braka, izbor bračnog partnera i zaključivanje braka na osnovu slobodne i potpune saglasnosti, ista prava i dužnosti tokom i nakon trajanja braka, odlučivanje u svim pitanjima koja se odnose na djecu. Član reguliše i lična prava bračnih drugova, koja obuhvataju pravo izbora prezimena, poziva i zaposlenja. Države se obavezuju da brakove između djece smatraju pravno ništavnim.

KONVENCIJA UJEDINJENIH NACIJA
ZA OTKLANJANJE SVIH OBLIKA
DISKRIMINACIJE ŽENA

Države članice ove Konvencije,

- konstatujući da Povelja ujedinjenih nacija ponovo proglašava vjeru u osnovna prava čovjeka, dostojanstvo i vrijednost čovjekove ličnosti i u ravnopravnost muškaraca i žena;
- konstatujući da Opšta deklaracija o pravima čovjeka potvrđuje načelo nedopustivosti diskriminacije i proglašava da su svi ljudi rođeni slobodni i jednaki u dostojanstvu i pravima i da svakom pripadaju sva prava i slobode koje su tamo navedene, bez ikakvih razlika, uključujući i razliku u pogledu pola;
- konstatujući da države potpisnice Međunarodnog pakta o pravima čovjeka imaju obavezu da obezbijede ravnopravnost muškaraca i žena u pogledu svih ekonomskih, društvenih, kulturnih, građanskih i političkih prava;
- imajući u vidu međunarodne konvencije zaključene pod pokroviteljstvom Ujedinjenih nacija i specijalizovanih agencija koje se odnose na ravnopravnost muškaraca i žena;
- zabrinute, međutim, zbog činjenice da je, i pored svih ovih instrumenata, i dalje rasprostranjena diskriminacija žena;
- podsjećajući da se diskriminacijom žena krše načela ravnopravnosti i poštovanja ljudskog dostojanstva, da to predstavlja prepreku ravnopravnom učešću žena u političkom, društvenom, ekonomskom i kulturnom životu njihovih zemalja, sputava dalji napredak društva i porodice i otežava potpun razvoj sposobnosti žena da učestvuju u službi svojih zemalja i čovječanstva;
- zabrinute zbog činjenice da su, u uslovima siromaštva, najmanje ženama dostupni hrana, zdravstvena zaštita, obrazovanje, obuke i zapošljavanje i zadovoljenje drugih potreba;
- uvjerene da će uspostavljanje novog međunarodnog ekonomskog poretka, zasnovanog na ravnopravnosti i pravičnosti, znatno doprinijeti ostvarenju ravnopravnosti muškaraca i žena;
- naglašavajući da je likvidacija aparthejda, svih oblika rasizma, rasne diskriminacije, kolonijalizma, neokolonijalizma, agresije strane okupacije, dominacije i miješanja u unutrašnja pitanja drugih država od bitne važnosti za potpuno ostvarenje prava muškaraca i žena;
- potvrđujući da će jačanje međunarodnog mira i bezbjednosti, popuštanje međunarodne zategnutosti, međunarodna saradnja svih država, bez obzira na njihov društveni i ekonomski sistem, opšte i potpuno razoružanje, posebno nuklearno

razoružanje pod strogom i efikasnom međunarodnom kontrolom, afirmacija principa pravičnosti, ravnopravnosti i uzajamne koristi u odnosima među zemljama, ostvarenje prava naroda pod stranom i kolonijalnom dominacijom i stranom okupacijom na samoopredjeljenje i nezavisnost, kao i poštovanje nacionalnog suvereniteta i teritorijalnog integriteta, doprinijeti društvenom napretku i razvoju, a time i ostvarenju potpune ravnopravnosti muškaraca i žena;

- uvjereni da potpun i svestran razvoj zemalja, blagostanje svijeta i pitanje mira zahtijevaju najveće učešće žena, ravnopravno sa muškarcima, u svim sferama života;
- imajući u vidu veliki doprinos žena blagostanju porodice i razvoju društva, što sada nije u potpunosti priznato, društveni značaj materinstva i ulogu oba roditelja u porodici i podizanju djece i svjesne da uloga žene u rađanju ne treba da bude osnov za diskriminaciju, već da podizanje djece treba smatrati zajedničkom odgovornošću muškaraca i žena i društva u cjelini,
- svjesne da je potrebno izmijeniti tradicionalnu ulogu muškaraca, kao i ulogu žene u društvu, kako bi se ostvarila potpuna ravnopravnost muškaraca i žena. Riješene da primijene principe sadržane u Deklaraciji o eliminisanju diskriminacije žena, kao i da u tu svrhu usvoje mjere potrebne za otklanjanje te diskriminacije u svim njenim vidovima i manifestacijama,

saglasile su se o sledećem:

Član 1.

Za svrhe ove konvencije, izraz „diskriminacija žena“ označava svaku razliku, isključenje ili ograničenje u pogledu pola, što ima za posledicu ili cilj da ugrozi ili onemogući priznanje, ostvarenje ili sprovođenje ljudskih prava i osnovnih sloboda od strane žena, na političkom, ekonomskom, društvenom, kulturnom, građanskom, ili drugom polju; bez obzira na njihovo bračno stanje, na osnovu ravnopravnosti muškaraca i žena.

Član 2.

Države članice osuđuju diskriminaciju žena u svim vidovima, saglasne su da sprovede politiku otklanjanja diskriminacije žena svim odgovarajućim sredstvima koja im stoje na raspolaganju i bez odlaganja, i radi toga se obavezuju:

- a) Da unesu princip ravnopravnosti muškaraca i žena u svoje nacionalne ustave ili odgovarajuće zakone, ako to već nisu učinile, kao i da obezbijede, zakonskim ili drugim odgovarajućim mjerama, praktičnu primjenu tog principa;
- b) Da usvoje odgovarajuće zakonske i druge mjere, uključujući i sankcije kada je potrebno, kojima se zabranjuju svi vidovi diskriminacije žena;
- c) Da uvedu pravnu zaštitu prava žena na ravnopravnoj osnovi sa muškarcima i da preko nadležnih nacionalnih sudova i drugih javnih institucija obezbijede efikasnu zaštitu žena od svakog postupka kojim se vrši diskriminacija;
- d) Da se uzdrže od svakog postupka ili prakse diskriminacije žena i da obezbijede da javni organi i institucije postupaju u skladu sa ovom obavezom;
- e) Da preuzmu sve potrebne mjere za otklanjanje diskriminacije žena od bilo kog lica, organizacije ili preduzeća;
- f) Da preduzmu sve podesne, uključujući i zakonodavne mjere, radi izmjene ili ukidanja postojećih zakona, propisa, običaja i praksi koje predstavljaju diskriminaciju žena;
- g) Da stave van snage sve unutrašnje kaznene odredbe kojima se vrši diskriminacija žena.

Član 3

Države članice preduzimaju sve prikladne mjere, posebno zakonodavne, u svim oblastima, posebno političkoj, društvenoj, ekonomskoj i kulturnoj, da bi obezbijedile potpun razvoj i napredak žena, kako bi im se garantovalo ostvarivanje i uživanje ljudskih prava i osnovnih sloboda, ravnopravno sa muškarcima.

Član 4

1. Usvajanje posebnih privremenih mjera od strane država članica, čiji je cilj da se ubrza ostvarenje ravnopravnosti muškaraca i žena de fakto, ne smatra se diskriminacijom kako je definisana u ovoj konvenciji, ali ne smije ni na koji način imati za posledicu nejednaka ili različita mjerila; ove mjere će prestati da važe kada cilj koji podrazumijeva pružanje jednakih mogućnosti i tretmana svima bude ostvaren.

2. Usvajanje posebnih mjera od strane država članica, uključujući i mjere sadržane u ovoj konvenciji, čiji je cilj zaštita materinstva, ne smatra se diskriminacijom.

Član 5

Države članice preduzimaju sve odgovarajuće mjere:

a) Radi izmjene društvenih i kulturnih običaja koji se odnose na ponašanje muškaraca i žena, da bi se otklonile predrasude, kao i uobičajena i svaka druga praksa zasnovana na ideji o inferiornosti ili superiornosti jednog ili drugog pola, ili tradicionalnoj ulozi muškaraca, odnosno žena;

b) Da osiguraju da porodično vaspitanje obuhvata i pravilno shvatanje materinstva kao društvene funkcije i priznanje zajedničke odgovornosti muškaraca i žena u podizanju i razvoju djece, podrazumijevajući da interesi djeteta, u svim slučajevima, moraju biti na prvom mjestu.

Član 6

Države članice preduzimaju sve odgovarajuće mjere, uključujući i zakonodavne, radi suzbijanja svih oblika trgovine ženama, kao i iskorišćavanja prostitucije žena.

Član 7.

Države članice preduzimaju sve odgovarajuće mjere za otklanjanje diskriminacije žena u političkom i javnom životu zemlje, a posebno su dužne da obezbijede, pod jednakim uslovima kao i muškarcima, pravo ženama da:

- a) Glasaju na izborima i javnim referendumima i da budu birane u sva tijela koja se biraju putem javnih izbora;
- b) Učestvuju u kreiranju i sprovođenju vladine politike i da zauzimaju rukovodeće položaje i obavljaju sve javne funkcije na svim nivoima vlasti;
- c) Učestvuju u radu nevladinih organizacija i udruženja koja se bave javnim i političkim životom u zemlji.

Član 8.

Države članice preduzimaju sve odgovarajuće mjere da bi obezbijedile ženama mogućnost da pod jednakim uslovima sa muškarcima, bez diskriminacije, predstavljaju svoje vlade na međunarodnom nivou, kao i da učestvuju u radu međunarodnih organizacija.

Član 9.

1. Države članice garantuju ženama jednaka prava kao muškarcima da steknu, promijene ili zadrže svoje državljanstvo. One se posebno staraju da sklapanje braka sa stranim državljaninom ili promjena državljanstva muža za vrijeme trajanja braka nema automatski za posledicu promjenu državljanstva žene, niti da ona postane lice bez državljanstva, odnosno da bude prisiljena da uzme državljanstvo muža.

2. Države članice obezbjeđuju ženama jednaka prava kao i muškarcima po pitanju državljanstva djece.

Član 10.

Države članice preduzimaju sve odgovarajuće mjere radi otklanjanja diskriminacije žena da bi im obezbijedile jednaka prava kao i muškarcima u pogledu obrazovanja, a posebno da bi na osnovu ravnopravnosti muškaraca i žena obezbijedile:

a) Jednake uslove u pogledu karijere i profesionalnog usmjeravanja, u pogledu mogućnosti za učenje i sticanje diploma u obrazovnim ustanovama svih kategorija, kako u seoskim, tako i u gradskim sredinama; Ova ravnopravnost se obezbjeđuje u pogledu predškolskog, opšteg, tehničkog i stručnog obrazovanja, kao i višeg tehničkog obrazovanja i svih vrsta profesionalnog usmjeravanja;

b) Dostupnost jednakih nastavnih programa, jednakih ispita i nastavnog osoblja koje ima kvalifikacije istog nivoa, kao i školskih prostorija i opreme istog kvaliteta;

c) Otklanjanje tradicionalnog shvatanja uloga muškaraca i žena na svim stepenima i u svim oblicima obrazovanja, podsticanjem stvaranja mješovitih odjeljenja i drugih vrsta obrazovanja koji mogu doprinijeti postizanju tog cilja, posebno revizijom udžbenika i školskih programa i prilagođavanjem nastavnih metoda;

d) Jednake mogućnosti korišćenja stipendija i drugih vrsta bespovratne pomoći za studiranje;

e) Jednake mogućnosti pristupa programima permanentnog obrazovanja, uključujući programe za obrazovanje odraslih i funkcionalne programe za opismenjavanje, posebno one čiji je cilj da se u što je moguće kraćem vremenu smanji jaz u stepenu obrazovanja između muškaraca i žena;

f) Smanjivanje stope napuštanja škole od strane ženske omladine i organizacija programa za djevojke i žene koje su prerano napustile školu;

g) Jednake mogućnosti aktivnog bavljenja sportom i fizičkog vaspitanja;

h) Dostupnost posebnih informacija iz oblasti obrazovanja radi pružanja pomoći u obezbjeđivanju zdravlja i blagostanja porodice, uključujući informacije i savjete o planiranju porodice.

Član 11.

1. Države članice preduzimaju sve odgovarajuće mjere radi eliminisanja diskriminacije žena u oblasti zapošljavanja, kako bi se na osnovu ravnopravnosti muškaraca i žena obezbijedila ista prava, a pogotovo:

- a) Pravo na rad kao neotuđivo pravo svih ljudi;
- b) Pravo na jednake mogućnosti zapošljavanja, uključujući i primjenu jednakih kriterijuma pri izboru kandidata za radno mjesto;
- c) Pravo na slobodan izbor profesije i zaposlenja, pravo na unapređenje, sigurnost zaposlenja i sva prava i uslove koji proističu iz rada, kao i pravo na stručno osposobljavanje i prekvalifikaciju, uključujući učenje u privredi, više stručno osposobljavanje i povremeno dodatno osposobljavanje;
- d) Pravo na jednake naknade, uključujući beneficije, kao i na jednak tretman za jednak rad i jednak tretman pri ocjenjivanju kvaliteta rada;
- e) Pravo na socijalnu zaštitu, posebno u slučaju odlaska u penziju, nezaposlenosti, bolesti, invalidnosti, starosti i druge nesposobnosti za rad, kao i pravo na plaćeno odsustvo;
- f) Pravo na zdravstvenu zaštitu i zaštitu na radu, uključujući i zaštitu bioloških i reproduktivnih funkcija žena.

2. Radi sprječavanja diskriminacije žena zbog stupanja u brak ili materinstva i obezbjeđivanje njihovog stvarnog prava na rad, države članice preduzimaju sledeće mjere radi:

- a) Zabrane, pod prijetnjom preduzimanja sankcija, davanja otkaza zbog trudnoće ili porodijskog odsustva i diskriminacije prilikom otpuštanja s posla na osnovu bračnog stanja;
- b) Uvođenje plaćenog porodijskog odsustva ili sličnih socijalnih beneficija, bez gubljenja prava na ranije radno mjesto, primanja po osnovu staža i socijalnih primanja.
- c) Podsticanje obezbjeđivanja potrebnih pomoćnih društvenih službi kako bi se roditeljima omogućilo da usklade porodične obaveze sa obavezama na radnom mjestu i učešćem u društvenom životu, posebno podsticanjem osnivanja i razvoja mreže ustanova za brigu o djeci;
- d) Obezbeđivanje specijalne zaštite žena za vrijeme trudnoće na onim radnim mjestima za koja je dokazano da su štetna za trudnice.

3. Mjere zakonske zaštite koje se odnose na pitanja obuhvaćena ovim članom preispituju se periodično, u svjetlu naučnih i tehnoloških saznanja, i prema potrebi revidiraju, ukidaju ili produžuju.

Član 12.

1. Države članice preduzimaju odgovarajuće mjere radi otklanjanja diskriminacije žena u oblasti zdravstvene zaštite, kako bi, na osnovu ravnopravnosti žena i muškaraca, obezbijedile dostupnost zdravstvenih usluga, uključujući i one koje se odnose na planiranje porodice.

2. Bez obzira na odredbe stava 1 ovog člana, države članice obezbjeđuju odgovarajuće zdravstvene usluge ženama za vrijeme trudnoće, porođaja i u periodu nakon rođenja djeteta, obezbjeđivanjem besplatnih usluga, kada je to potrebno, kao i odgovarajuće ishrane za vrijeme trudnoće i dojenja.

Član 13.

1. Države članice preduzimaju odgovarajuće mjere radi otklanjanja diskriminacije žena u drugim oblastima privrednog i društvenog života, kako bi se na osnovu ravnopravnosti muškaraca i žena obezbijedila ista prava, a pogotovo:

- a) Pravo na porodična davanja;
- b) pravo na bankarske zajmove, hipotekarne i druge vrste finansijskih kredita;
- c) Pravo na učešće u rekreativnim aktivnostima, sportu i svim oblicima kulturnog života.

Član 14.

1. Države članice uzeće u obzir posebne probleme sa kojima se suočavaju žene na selu, kao i značajnu ulogu koje one imaju u ekonomskom opstanku svoje porodice, uključujući njihov rad u sektorima privrede u kojima se ne ostvaruje dohodak i preduzeće sve odgovarajuće mjere kako bi obezbijedile da se odredbe ove konvencije primjenjuju na žene na selu.

2. Države članice će preduzeti sve odgovarajuće mjere u cilju eliminisanja diskriminacije žena u seoskim područjima, kako bi obezbijedile da one, na osnovu ravnopravnosti muškaraca i žena, učestvuju u razvoju sela i da od toga imaju koristi, posebno da bi obezbijedile njihovo pravo na:

- a) Učešće u izradi i sprovođenju planova razvoja na svim nivoima;

- b) Pristup odgovarajućoj zdravstvenoj zaštiti, uključujući informacije, savjete i druge usluge u vezi sa planiranjem porodice;
- c) Direktno korišćenje programa socijalne zaštite;
- d) Sticanje svih vrsta obuke i obrazovanja, formalnog i neformalnog, uključujući opismenjavanje, pristup svim uslugama u okviru mjesne zajednice, kao i savjetodavnim uslugama, inter alia, radi proširenja njihovih opštih tehničkih znanja;
- e) Organizovanje grupa za samopomoć i zadruga kako bi ostvarile jednak pristup privrednim djelatnostima putem zapošljavanja ili obavljanja samostalne djelatnosti;
- f) Učešće u svim aktivnostima mjesne zajednice;
- g) Dostupnost poljoprivrednih kredita i zajmova, olakšica za prodaju proizvoda, odgovarajuće tehnologije i jednakog tretmana u zemljišnoj agrarnoj reformi, kao i programa za ponovno naseljavanje;
- h) Adekvatne životne uslove, posebno u pogledu stanovanja, higijenskih uslova, električne energije i snabdijevanja vodom, saobraćaja i veza.

DIO IV

Član 15.

1. Države članice priznaju ženama jednaka prava pred zakonom kao i muškarcima.
2. Države članice priznaju ženama jednaku pravnu sposobnost u građanskim pitanjima kao i muškarcima i daju im jednake mogućnosti da se njome koriste. One posebno daju ženama jednaka prava na zaključivanje ugovora i upravljanje imovinom i tretiraju ih ravnopravno u svim fazama postupka pred sudom.
3. Države članice su saglasne da se svi naponi i svi drugi privatni instrumenti bilo koje vrste, čije pravno dejstvo ima za cilj da ograniči pravnu sposobnost žena, smatraju ništavim i nevažećim.
4. Države članice priznaju ženama i muškarcima jednaka prava u pogledu zakona o kretanju lica i slobode izbora mjesta boravka i prebivališta.

Član 16.

1. Države članice preduzimaju sve odgovarajuće mjere radi otklanjanja diskriminacije žena u svim pitanjima koja se odnose na brak i porodične odnose, a posebno obezbjeđuju, na osnovu ravnopravnosti muškaraca i žena:

a) Jednako pravo na sklapanje braka;

b) Jednako pravo na slobodan izbor bračnog druga i sklapanje braka samo po slobodnoj volji i uz potpunu saglasnost;

c) Jednaka prava i odgovornosti u braku i prilikom razvoda;

d) Jednaka roditeljska prava i obaveze u odnosu na djecu, bez obzira na bračni status. U svim ovim slučajevima interesi djece moraju biti na prvom mjestu;

e) Jednaka prava da slobodno i odgovorno odlučuju o planiranju porodice, kao i da imaju pristup informacijama, obrazovanju i sredstvima koja će im omogućiti da se koriste ovim pravima;

f) Jednaka prava i odgovornosti u pregledu starateljstva, tutorstva, upravljanja imovinom i usvajanja djece, ili sličnim institucijama, ako postoje u nacionalnom zakonodavstvu. U svim slučajevima, interesi djece moraju biti na prvom mjestu;

g) Jednaka lična prava muža i žene, uključujući pravo na izbor porodičnog imena, profesije i zanimanja;

h) Jednaka prava oba bračna druga u pogledu vlasništva nad imovinom, odnosno sticanja, pravljenja, uživanja i otuđivanja imovine, bez obzira na to da li se ovo obavlja besplatno ili za znatnu materijalnu nagradu.

2. Vjeridba i stupanje djeteta u brak ne može imati nikakvih pravnih posljedica, a preduzeće se sve potrebne mjere, uključujući zakonodavne, radi utvrđivanja minimalnih godina života za sklapanje braka, kao i uvođenje obaveze da se brak sklopi u zvaničnom registru.

Član 17.

1. Radi praćenja napretka ostvarenog u primjeni ove konvencije, obrazovaće se Komitet za eliminaciju diskriminacije žena (u daljem tekstu Komitet), koji će, prilikom stupanja Konvencije na snagu imati 18, a nakon ratifikacije ili pristupanja, 35 država članica, 23 stručnjaka visokih moralnih kvaliteta i stručnosti za oblast na koju se odnosi Konvencija. Države članice među svojim državljanima biraju stručnjake državljanine koji će u radu Komiteta učestvovati u ličnom svojstvu.

Pri izboru članova Komiteta vodiće se računa o ravnomjernoj geografskoj zastupljenosti, kao i o tome da budu izabrani stručnjaci koji predstavljaju razne civilizacije i glavne pravne sisteme.

2. Članovi komiteta biraju se tajnim glasanjem na osnovu spiska kandidata koje su imenovale države članice. Svaka država članica može imenovati jednog svog državljanina.

3. Prvi izbori će se održati šest mjeseci od dana stupanja ove konvencije na snagu. Najmanje tri mjeseca prije datuma svakih izbora, Generalni sekretar Ujedinjenih nacija uputiće poziv državama članicama da podnesu predloge u roku od dva mjeseca. Generalni sekretar će pripremiti spisak svih na taj način imenovanih lica, po azbučnom redu, sa nazivima država članica koje su ih imenovale i dostaviti ga državama članicama.

4. Izbori za članove Komiteta održaće se na sastanku država članica koji će sazvati Generalni sekretar Ujedinjenih nacija i koji će se održati u sjedištu Ujedinjenih nacija. Na tom sastanku, na kome kvorum sačinjavaju dvije trećine članica, biće izabrani oni kandidati koji dobiju najveći broj glasova i apsolutnu većinu glasova prisutnih predstavnika država članica koje glasaju.

5. Članovi komiteta se biraju na četiri godine. Međutim, mandat devetorice članova koji budu izabrani na prvom glasanju ističe poslije dvije godine, odmah poslije prvih izbora, predsjednik Komiteta će žrijebom izabrati imena ove devetorice članova.

6. Izbori za pet dodatnih članova Komiteta održaće se u skladu sa odredbama stavova 2, 3 i 4 ovog člana, posle saopštenja o trideset petoj ratifikaciji i pristupanju Konvenciji. Mandat dva dodatna člana Komiteta koji budu izabrani tom prilikom ističe nakon dvije godine. Ova dva člana bira predsjednik komiteta žrijebom.

7. Za popunjavanje eventualnih praznih mjesta, država članica čijem je predsjedniku prestala funkcija u svojstvu člana Komiteta imenuje drugo lice iz redova svojih državljana pod rezervom odobrenja Komiteta.

8. Članovi komiteta, uz saglasnost generalne skupštine, primaće nagrade iz sredstava Ujedinjenih nacija, pod uslovima koje odredi Generalna skupština, imajući u vidu značaj zadataka koje obavlja Komitet.

9. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija obezbjeđuje potrebno osoblje i uslove za efikasno vršenje funkcija Komiteta u okviru ove konvencije.

Član 18.

1. Države članice se obavezuju da, radi razmatranja u Komitetu, podnose Generalnom

sekretaru Ujedinjenih nacija izvještaj o zakonodavnim, sudskim, upravnim odnosno drugim mjerama koje su usvojile radi primjene odredbi Konvencije, kao i napretku ostvarenom u tom periodu:

a) u roku od godinu dana nakon stupanja Konvencije na snagu u dotičnoj državi;

b) najmanje svake četvrte godine poslije toga i uvijek kad to Komitet zatraži.

2. U izvještajima se mogu navesti faktori i teškoće koje utiču na stepen izvršavanja obaveza koje proističu iz ove konvencije.

Član 19.

1. Komitet usvaja poslovnik o radu.

2. Komitet bira funkcionere za period od dvije godine.

Član 20.

1. Komitet se obično sastaje jednom godišnje u trajanju od najviše dvije nedjelje, radi razmatranja izvještaja podnijetih u skladu sa članom 18 ove konvencije.

2. Sastanci Komiteta se obično održavaju u sjedištu Ujedinjenih nacija ili na bilo kom drugom odgovarajućem mjestu koje odredi Komitet.

Član 21.

1. Komitet, preko Ekonomskog i Socijalnog savjeta, svake godine izvještava Generalnu skupštinu o svom radu i može predlagati opšte preporuke na osnovu razmotrenih izvještaja i informacija koje je primio od država članica. Ovakvi prijedlozi i opšte preporuke unose se u izvještaj Komiteta zajedno sa eventualnim primjedbama država članica.

2. Izvještaj Komiteta Generalni sekretar dostavlja Komisiji za položaj žena radi informisanja.

Član 22.

Specijalizovane agencije imaju pravo prisustva sastancima prilikom razmatranja primjene onih odredbi Konvencije koje spadaju u njihov djelokrug rada. Komitet će zatražiti da specijalizovane agencije podnesu izvještaje o promjeni odredbi Konvencije u onim oblastima koje spadaju u djelokrug njihovog rada.

Član 23.

Nijedna odredba ove Konvencije ne smije uticati na bilo koje odredbe koje efikasnije vode postizanju ravnopravnosti muškaraca i žena, a koje mogu biti sadržane:

- a) u zakonodavstvu države članice; ili
- b) u bilo kojoj drugoj međunarodnoj konvenciji, ugovoru ili sporazumu koji je na snazi u dotičnoj državi članici.

Član 24.

Države članice se obavezuju da usvoje sve potrebne mjere na unutrašnjem planu radi potpunog ostvarenja prava priznatih u ovoj konvenciji.

Član 25.

1. Ova konvencija je otvorena za potpisivanje svim državama.
2. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija je određen za depozitara Konvencije.
3. Ova konvencija podliježe ratifikaciji. Ratifikacioni instrumenti se deponuju kod Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.
4. Ova konvencija je otvorena za pristupanje svim državama. Pristupanja se vrše deponovanjem instrumenata o pristupanju kod Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.

Član 26.

1. Zahtjev za reviziju Konvencije može podnijeti svaka država članica, u svako doba, putem saopštenja u pismenoj formi upućenog Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija.
2. Generalna skupština Ujedinjenih nacija odlučuje o eventualnim mjerama koje treba preduzeti u vezi sa zahtjevom.

Član 27.

Ova konvencija stupa na snagu 30 dana od dana deponovanja kod Generalnog

sekretara Ujedinjenih nacija 20 instrumenata o ratifikaciji ili pristupanju.

2. Za svaku državu koja ratifikuje ovu konvenciju ili joj pristupi posle deponovanja 20 instrumenata o ratifikaciji ili pristupanju, konvencija stupa na snagu 30 dana od dana deponovanja njenog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.

Član 28.

1. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija prima i dostavlja svim državama tekst rezervi koje države izjave prilikom ratifikacije ili pristupanja.

2. Rezerva koja nije spojiva sa predmetom i ciljevima ove konvencije nije dozvoljena.

3. Rezerve se mogu povući u svako doba putem saopštenja upućenog Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija, koji o tome obavještava sve države. Takvo saopštenje stupa na snagu počev od datuma prijema.

Član 29.

1. Svaki eventualni spor između dvije ili više država članica u pogledu tumačenja ili primjene ove konvencije koji se ne riješi putem pregovora podnosi se na arbitražu na zahtjev jedne od njih. Ako u roku od 6 mjeseci od datuma podnošenja zahtjeva za arbitražu države članice ne uspiju da se slože o organizaciji arbitraže, svaka strana se može obratiti Međunarodnom sudu pravde radi rješavanja spora zahtjevom koji se podnosi u skladu sa Statutom i Sudom.

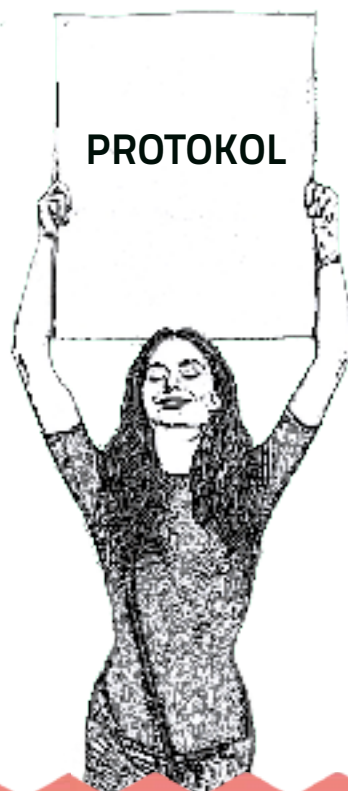
2. Svaka država članica može prilikom potpisivanja ili ratifikovanja ove konvencije ili prilikom pristupanja konvenciji izjaviti da se ne smatra obavezna shodno stavu 1. ovog člana. Druge države članice neće biti obavezne shodno stavu 1 ovog člana u odnosu na svaku državu članicu koja je izjavila takvu rezervu.

3. Svaka država članica koja je izjavila rezervu u skladu sa stavom 2 ovog člana može u svako doba povući rezervu putem saopštenja Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija.

Član 30.

Ova Konvencija je sačinjena na arapskom, kineskom, engleskom, ruskom i španskom jeziku, pri čemu su svi tekstovi jednako vjerodostojni i deponovaće se kod Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija. U potvrdu navedenog su dolje potpisani propisno ovlašćeni za tu svrhu potpisali ovu konvenciju.

**OPCIONI PROTOKOL UZ KONVENCIJU
O ELIMINISANJU SVIH OBLIKA
DISKRIMINACIJE ŽENA**

Države članice ovog protokola,

Konstatujući da Povelja Ujedinjenih nacija ponovo proglašava vjeru u osnovna prava čovjeka, dostojanstvo i vrijednost čovjekove ličnosti i u ravnopravnost muškaraca i žena,

Takođe konstatujući da Opšta deklaracija o pravima čovjeka proglašava da su svi ljudi rođeni slobodni i jednaki u dostojanstvu i pravima i da svakom pripadaju sva prava i slobode koje su tamo navedene, bez ikakvih razlika, uključujući i razlike u pogledu pola,

Podsjećajući da međunarodni paktovi o ljudskim pravima i drugi međunarodni instrumenti koji se tiču ljudskih prava zabranjuju diskriminaciju u pogledu pola,

Takođe podsjećajući na Konvenciju o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena (u daljem tekstu: Konvencija), u kojoj države članice osuđuju diskriminaciju žena u svim oblicima i saglasne su da primjenjuju, svim odgovarajućim mjerama i bez odlaganja, politiku eliminisanja diskriminacije žena,

Ponovo naglašavajući svoju odlučnost da se ženama obezbijedi potpuno i jednako uživanje svih ljudskih prava i osnovnih sloboda i da se preduzme efikasna akcija u sprječavanju kršenja ovih prava i sloboda,

Saglasile su se o sljedećem:

Član 1

Države članice ovog protokola (u daljem tekstu: Države članice) prihvataju nadležnost Komiteta za eliminisanje diskriminacije žena (u daljem tekstu: Komitet) da prima i razmatra predstavke podnijete u skladu sa članom 2.

Član 2

Predstavke mogu biti podnijete od strane ili u ime pojedinca ili grupe pojedinaca koji se nalaze u nadležnosti Države članice, a tvrde da su žrtve kršenja, od strane Države članice, nekog od prava navedenih u Konvenciji. Ukoliko se predstavka podnosi u ime pojedinaca ili grupe pojedinaca, to mora biti učinjeno uz njihov pristanak, osim ako podnosilac opravdava postupanje u njihovo ime bez takvog pristanka.

Član 3

Predstavke moraju biti pismene i ne mogu biti anonimne. Komitet neće prihvatiti

nijednu predstavku koja se odnosi na Državu članicu Konvencije, a koja nije članica ovog protokola.

Član 4

1. Komitet neće razmatrati predstavku ukoliko prethodno ne utvrdi da su iscrpljena sva dostupna unutrašnja pravna sredstva, osim ako se primjena tih sredstava neopravdano prolongira ili nije vjerovatno da će pomoć biti efikasna.

2. Komitet će proglasiti predstavku neprihvatljivom u sledećim slučajevima:

(a) ukoliko je Komitet isto pitanje već razmatrao, ili je ono bilo razmatrano ili se razmatra u postupku pred nekim drugim međunarodnim organom za ispitivanje ili rješavanje;

(b) ako nije u skladu sa odredbama Konvencije;

(c) ukoliko je očigledno neosnovana ili nije dovoljno potkrijepljena dokazima;

(d) ukoliko je u pitanju zloupotrebe prava na podnošenje predstavke:

(e) ako su činjenice koje su predmet predstavke nastupile prije stupanja na snagu ovog protokola u odnosu na Državu članicu koje se tiče predstavka, osim ukoliko se postojanje ovih činjenica nastavilo i poslije tog datuma.

Član 5

1. U svakom trenutku nakon prijema predstavke, a prije nego što je donijeta odluka o njenom predmetu, Komitet može podnijeti Državi članici na koju se predstavka odnosi, na hitno razmatranje, zahtjev da Država članica preduzme neophodne unutrašnje mjere kako bi se izbeglo nastupanje eventualne nenadoknadive štete po žrtvu ili žrtve navodnog kršenja.

2. Ukoliko Komitet koristi svoje pravo u skladu sa stavom 1 ovog člana, to ne prejudicira odluku o prihvatljivosti ili o predmetu predstavke.

Član 6

1. Izuzev ukoliko Komitet odluči da je predstavka neprihvatljiva bez upućivanja iste Državi članici na koju se odnosi, i ukoliko pojedinac ili pojedinci prihvate da se njihov identitet saopšti odnosnoj Državi članici, Komitet će, u povjerenju, upoznati tu Državu članicu sa svakom predstavkom podnijetom u skladu sa ovim protokolom.

2. U roku od šest mjeseci, Država članica koja je primila predstavku, podnijeće

Komitetu pismeno objašnjenje ili izjavu u kojoj razjašnjava predmet predstavke ili navodi pravno sredstvo, ukoliko takvo postoji, koje je moglo biti iskorišćeno u toj Državi članici.

Član 7

1. Komitet će razmatrati predstavke primljene u skladu sa ovim protokolom, imajući u vidu sve dostupne informacije pružene od strane ili u ime pojedinaca ili grupe pojedinaca i od strane odnosno Države članice, uz obavezu da ove informacije proslijedi zainteresovanim stranama.
2. Komitet će predstavke, primljene u skladu sa ovim protokolom, razmatrati na zatvorenim sastancima.
3. Nakon razmatranja predstavke, Komitet će svoje mišljenje o predstavlci, uključujući i preporuke, ukoliko ih ima, proslijediti zainteresovanim stranama.
4. Države članice dužne su da uzmu u razmatranje mišljenje Komiteta, uključujući i preporuke, ukoliko ih ima, i da, u roku od šest mjeseci, podnesu Komitetu pismeni odgovor, uključujući i informaciju o bilo kojoj radnji preduzetoj u skladu sa mišljenjem i preporukama Komiteta.
5. Komitet može pozvati Državu članicu da, u narednom izveštaju u skladu sa članom 18 Konvencije, pruži dodatnu informaciju o bilo kojim mjerama koje je preduzela kao odgovor na mišljenje i preporuke Komiteta, ukoliko su takve mjere preduzimane, uključujući i one koje je Komitet ocijenio kao odgovarajuće.

Član 8

1. Ukoliko Komitet primi pouzdanu informaciju koja ukazuje na teško ili sistematsko kršenje, od strane Države članice, prava navedenih u Konvenciji, Komitet će pozvati Državu članicu da sarađuje u ispitivanju tačnosti informacije i da u tom cilju podnese primjedbe koje se tiču predmetne informacije.
2. Uzimajući u obzir primjedbe koje je podnijela Država članica, kao i sve druge dostupne pouzdane informacije, Komitet može imenovati jednog ili više svojih članova da sprovedu istragu i da o tome hitno obavijeste Komitet. Kada okolnosti to zahtijevaju i uz pristanak države članice, istraga može da uključi i posjetu njenoj teritoriji.
3. Nakon razmatranja nalaza takve istrage, Komitet će ove nalaze, uključujući i sve komentare i preporuke, proslijediti dotičnoj Državi članici.
4. U roku od šest mjeseci od prijema nalaza, komentara i preporuka proslijeđenih

od strane Komiteta, odnosno Država članica će svoje primjedbe podnijeti Komitetu.

5. Takva istraga se sprovodi u povjerenju i saradnja Države članice neophodna je tokom svih faza postupka.

Član 9

1. Komitet može pozvati dotičnu Državu članicu da, u svoj izvještaj u skladu sa članom 18 Konvencije, uključi pojedinosti o svim mjerama preduzetim u odgovoru na istragu sprovedenu u skladu sa članom 8 ovog protokola.

2. Po isteku roka od šest mjeseci predviđenog stavom 4 člana 8, Komitet može, ukoliko je to potrebno, da pozove dotičnu Državu članicu da ga izvijesti o mjerama preduzetim u odgovoru na ovu istragu.

Član 10

1. Svaka država članica može, u trenutku potpisivanja, ratifikacije ili pristupanja ovom protokolu, izjaviti da ne prihvata nadležnost Komiteta predviđenu čl. 8 i 9.

2. Svaka Država članica koja je učinila izjavu u skladu sa stavom 1 ovog člana, može, u svako doba, povući ovu izjavu notifikacijom Generalnom sekretaru.

Član 11

Države članice preduzeće sve odgovarajuće korake kako bi obezbijedile da pojedinci u njihovoj nadležnosti ne budu podvrgnuti maltretiranju ili zastrašivanju zbog njihovog obraćanja Komitetu u skladu sa ovim protokolom.

Član 12

Komitet će, u svoj godišnji izvještaj u skladu sa članom 21 Konvencije, uključiti i rezime svojih aktivnosti po ovom protokolu.

Član 13

Svaka Država članica obavezuje se da dâ publicitet i učini opštepoznatom Konvenciju i ovaj protokol, kao i da omogući pristup informacijama o mišljenjima i preporukama Komiteta, a posebno o stvarima koje se tiču te Države članice.

Član 14

Komitet će donijeti svoj poslovnik o radu koji će primjenjivati prilikom obavljanja funkcija koje su mu povjerene ovim protokolom.

Član 15

1. Ovaj protokol je otvoren za potpisivanje svim državama koje su potpisale, ratifikovale ili pristupile Konvenciji.
2. Ovaj protokol podliježe ratifikaciji od strane svake države koja je ratifikovala ili pristupila Konvenciji. Ratifikacioni instrumenti se deponuju kod Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.
3. Ovaj protokol otvoren je za pristupanje svim državama koje su ratifikovale ili pristupile Konvenciji.
4. Pristupanje se vrši deponovanjem instrumenata o pristupanju kod Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.

Član 16

1. Ovaj protokol stupa na snagu po isteku tri mjeseca od dana deponovanja, kod Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija, desetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.
2. Za svaku državu koja ratifikuje ovaj protokol ili mu pristupi poslije njegovog stupanja na Snagu, Protokol stupa na snagu po isteku tri mjeseca od dana deponovanja njenog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.

Član 17

Rezerve na ovaj protokol nijesu dozvoljene.

Član 18

1. Svaka Država članica može predložiti izmjene i dopune ovog protokola i njihov tekst dostavlja Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija će potom proslijediti sve predložene izmjene i dopune Državama članicama, sa zahtjevom da mu saopšte da li žele sazivanje konferencije Država članica radi razmatranja tih prijedloga i glasanja o njima. Ako se najmanje jedna trećina Država članica izjasni u prilog ovog sazivanja, Generalni sekretar će sazvati konferenciju pod okriljem Ujedinjenih nacija. Sve izmjene i dopune koje je usvojila većina Država članica prisutnih na konferenciji i koje učestvuju u glasanju podliježu odobrenju Generalne skupštine Ujedinjenih nacija.
2. Izmjene i dopune stupaju na snagu kad ih odobri Generalna skupština Ujedinjenih nacija i prihvati dvije trećine Država članica ovog protokola, u skladu sa njihovim ustavnim postupcima.

3. Kada izmjene i dopune stupe na snagu, one su obavezne za sve Države članice koje su ih prihvatile, dok druge Države članice ostaju vezane odredbama ovog protokola i svim izmjenama i dopunama koje su ranije prihvatile.

Član 19

1. Svaka Država članica može, u svako doba, otkazati ovaj protokol putem pismene notifikacije upućene Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija. Otkaz proizvodi dejstvo šest mjeseci od dana kada je Generalni sekretar primio notifikaciju.

2. Otkaz neće spriječiti primjenu odredaba ovog protokola na svaku predstavku podnijetu u skladu sa članom 2 ili na istragu pokrenutu u skladu sa članom 8, prije datuma od kojeg otkaz proizvodi dejstvo.

Član 20

Generalni sekretar Ujedinjenih nacija obavijestit će sve države o:

- a) potpisivanju, ratifikaciji i pristupanju shodno ovom protokolu;
- b) datumu stupanja na snagu ovog protokola i svake izmjene i dopune shodno članu 18;
- c) svim otkazima koji su učinjeni shodno članu 19.

Član 21

1. Ovaj protokol, čiji su tekstovi na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španskom jeziku podjednako vjerodostojni, biće deponovan u arhivi Ujedinjenih nacija.

2. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija dostavit će ovjerene prepise ovog protokola na koje se odnosi član 25 Konvencije.

LINKOVI

Državni izvještaji Crne Gore, kao i zaključne preporuke CEDAW Komiteta dostupni su na sledećem linku:

<http://www.mmp.gov.me/rubrike/>

CEDAW Izvještaj iz sjenke nevladinih organizacija za period od 2012. do 2017. godine:

<http://womensrightscenter.org/me/publikacije/>

CEDAW Web stranica na engleskom jeziku sa opširnim informacijama o CEDAW Konvenciji, CEDAW Komitetu i Fakultativnom protokolu

<http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/>

CENTAR ZA ŽENSKA PRAVA - O NAMA

Nevladino udruženje “Centar za ženska prava” (CŽP), sa sjedištem u Podgorici, nastalo je 2012.godine na osnovu dugogodišnjeg iskustva osnivačica u pružanju podrške žrtvama kršenja ženskih ljudskih prava i porodičnog nasilja.

VIZIJA

**RODNA RAVOPRAVNOST, PRISTUP
PRAVDI I DRUŠTVO BEZ NASILJA
NAD ŽENAMA - NAŠA STVARNOST**

MISIJA

CŽP je neprofitna, nestranačka, nereligiozna organizacija koja se bori za suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama i njihov pristup pravdi, razvijajući rodno-ravnopravne demokratske prakse i saradjujući sa svim relevantnim domaćim i međunarodnim akterima u Crnoj Gori.”

Izdavač:

NVO "Centar za ženska prava"
Podgorica

Dizajn i grafička obrada:

Tanja Markuš

Štampa:

AP Print

Centar za ženska prava

Bokeska 20/1

81 000 Podgorica, Crna Gora

women.mne@gmaicom

www.womensrightscenter.org

Podgorica, Januar 2017.

WOMEN'S RIGHTS CENTER
CENTAR ZA ŽENSKA PRAVA

